

Posamezna šte. „Dneva“ stane 6 vin.; ravno toliko posamezna številka „Bodeče Neže“.

„DAN“ izhaja vsaki dan zjutraj; tudi ob nedeljah in praznikih. Vsako nedeljo ima humoristično prilogo „BODEČA NEŽA“. Za ljubljanske naročnike stane „Dan“ s prilogo dostavljan na dom celoletno 20 K, mesečno 1.70 K; brez priloge celoletno 18 K, mesečno 1.50 K. Za zunanje naročnike stane „Dan“ s prilogo celoletno 22 K, četrtletno 5.50 K, mesečno 1.90 K. — Naročnina se pošilja upravništvu.

Telefon številka 118.

DAN

Neodvisen političen dnevnik s tedensko humoristično prilogo „Bodeča Neža“.

Posamezna šte. „Dneva“ stane 6 vin.; ravno toliko posamezna številka „Bodeče Neže“.

Uredništvo in upravništvo: Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 6

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrt 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrata 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Odgovorni urednik Radoj Korene. Last in tisk „Učiteljske Tiskarne“.

Jugoslovani in Lahi.

Gorica, 2. mal. travna 1914.

Rimski nacionalni poslanec Luigi Federzoni je imel v Benetkah predavanje o Jugoslovanih. Povabil ga je beneški nacionalni klub, da s tem predavanjem protestira proti socializmu, ki simpatizirajo z Jugoslovani.

Kar je ta človek govoril, presega vse meje navadne dostojnosti. Njegov govor pa prica o velikih duševnih revščinih, kakršne se niti v Italiji ne najde tako hitro.

Predvsem je orisal laško ozemlje v Avstriji, Dalmaciji, Istri, Reka, Trstu in Goricko so izključno italijanske pokrajine in sicer najplemenitejše. V teh krajih je cvetela rimska kultura, katero pa je uničil tujec, ali boljše „pastirska banda“, katero je pozvala vlada (avstrijska!) iz hribov, da zasede laške doline in laško obrežje.

Nadalje omenja ta „individuus“ (poslanec laškega parlamenta!) pravo rimsko pokolenje laških bratcev onkraj Adrije. Omenja beneško ljudstvo, ki je bila edina zmogljiva ukrotit surovo slovensko plemo. Ko pa se je moral beneški lev umakniti habsburški dinastiji, se je znova vzbudilo sovraštvo surovih Hrvatov do beneškega gospodstva. Povabljeni od dunajske vlade so pridrevi Morlaci, Uskoki in „zvesti Schiavoni“ izpod Velebita in se polastili nekdanjih laških pokrajin in lepih beneških mest. Uničili so ti divjaki vsako sled laške kulture in so uvedli po cerkvah celo svoj barbarški jugoslovanski jezik. Izpodrinili so laški jezik in uvedli nesramno in nizkotno kmečko govorico, ki ne pozna drugih besed kot gnoj in hlev. Če pa hoče kdo govoriti o kaj višjem, se mora poslužiti beneškega narečja. Uničili so starodavne rimske občine in na razvalinah so praznovali svoje barbarske žniage. Potem zasramuje ta človek, dalmatinskega duhovnika in poslanca Bianchinija in izprisenega doktorja Tommaso, nečaka onega Tommasaja, ki je kljub temu, da je napisal v svoji mladosti par pisov v hrvatskem jeziku, največji pisatelj Italije. Imenuje jih nesramne izdajce. (Ubogi Federzoni! Mar ne veš, da obstoji lahonstvo na našem jugoslovanskem ozemlju zgolj iz renegatov?)

Spominja se bitke pri Visu, s katero je bil uničen laški živelj v Dalmaciji. Pripravlja kako so pričakovali dalmatinski Lahi v Juliju leta 1866. laške rešitlje. Noč pred bitko pri Visu je bila zanje več smrti.

Dandanes ni več laške Dalmacije. Samo Zader še kljubuje Hrvatom. Iste usode čakajo Reka, Gorica

in Trst. Boji se trializma, katerega podpira avstrijska vlada! Zagreb bo postal enakopraven z Dunajem in habsburški monarh bo zavladal kot naslednik starodavnih hrvaških kraljev. Tedaj bo Adria slovenska, le v Trstu bodo še priznawali Italijanom! In kadar pride prilika, da stegne Italija svojo roko po nekdanjih beneških pokrajinah bo našla tam same slovanske sužnje, ki so uničili velik del dedovine.

Tako je govoril ugleden rimski poslanec in apostol mladega nacionalizma v Italiji! Lažljiv in neresničen je bil njegov govor, toda poln najnesramnejšega sovraštva do Jugoslovianov.

Tako mislijo Lahi tostran in onostran črnozlate meje. V tem duhu se vzgaja laška mladina, ne samo na apeninskem polotoku, ampak tudi v Trstu, Istri in drugod. Zato ni čudno ako podivja ta zarod in pobija Jugoslovane! Kakršna načela, taka dejanja!

Jugoslovani, čuvajte svoje narodne svetinje, svojo zgodovino in branite svojo domovino pred laškim navalom, ki se mora razpršiti ob vaši hrabrosti in narodni zavesti! Pravica mora zmagati! Vzgaajte svoje otroke v narodnem duhu, v ljubezni do domače grude in položili boste nov, trden temelj svoje bodoče sile!

Iz Voloske-Opatije.

Javen shod soc. demokratov v Opatiji. — Preprečen shod.

Danes 3. aprila moral bi se vršiti javni shod, ki ga je sklicala tukajšnja soc. dem. stranka vsled volitev v okrajno bolniško blagajno v Voloski, ki se vrše 5. aprila t. l. Na ta shod povabili so sociji zopet g. Kristana iz Ljubljane, ki se je, vkljub temu, da se ga je že enkrat v „Dnevu“ opomnjal, da naj ne prihaja tu sem, ker ni tu teren za take mahinacije, pozivu odzval in res prišel. Za ob 7. uri zvečer bil je napovedan shod, katerega so se narodnjaki udeležili v ogromni večini in zavzeli mesta že pred določeno uro. Ko se je Kristan ob 7. uri prikazal v dvorano počeli so mu od vseh strani žvižgati in ga obkladati z izdajalcem. Naenkrat, ko je hotel stopiti na govorniški oder, se je stegnilo več rok po njemu in Kristan je zginit; podrl so ga na tla, ko so drugi kričali „Ven ž njim“. Edino žandarnierji se ima zahvaliti, ki ga je z nasajenimi bajonetmi obkolila, da mu se ni kaj hujšega dogodilo. Seveda se shod sploh ni mogel vršiti, ker je dal komisar dvorano izprazniti. Ponavljamo, da tu ni teren za soc. demokratično agitacijo. Tu je narod zaveden in sam svoje pameti gospodar. Opomniti moram še, da je najprvo na trebuh vun zletel

uradnik Kranjske stavbinske družbe Eduard Stolba, ki je eden najzagriženejših nemških kričev. O tem opozarjamo „Kranjsko stavbinsko družbo“, ki nas s takimi uradniki oskrbuje. Ko so drugi Nemci videli, kaj se je njih vodji dogodilo, pobrisali so jo brzih nog, dokler je bil še čas. Med njimi se je nahajal tudi izdajalec svojega materinega jezika, Ljubljancan Jančgal, ki je, kar se samo po sebi razume, tudi uradnik „Kranjske stavb. družbe“.

Štajersko.

Trbovlje. Naša nemška klika se ne more pomiriti. Izid volitev in volitve slovenskega župana in podžupana, jim še vedno leži kot kamen v germanskem želodcu. Znani „nemško-nacionalni apostol“ in „auch-Führer“, selcijski komisar inženir Pajer, se trudi na vse kriplje, da bi z denuncijacijami v celjski cunji pregнал par neljubih mu Slovencev. Prav posebno se si je vzel na muho par slovenskih uradnikov juž. železnice, o katerih ne ve prav ničesar drugega kot — da svojo službo vestno in natančno izpolnjujejo, v splošno zadovoljnost svojih predpostavljaj in vsega trbovelskega prebivalstva. Naj si zapomni ta gospod in vsi, ki so z njim v zvezi: Če bodo našli hvaležna ušesa za svoje denunciacije, potem bodo spoznali, kaj da je — slovenska trboveljska volja... Tudi pred čisto navadnimi lažmi jih ni sram! Tako trdi, da so slovenski uradniki — trgali nemške liste in nanje oprizorili pogon (Razzia)! Resnici na ljubo bode povedano, da so slovenski gostilničarji in trgovci storili to na lastno voljo, brez vsakega vpliva! In zakaj bi ne? Trbovlje so in bode slovenske! Čemu naj bi jih onečastale še potem graške cunjice in celjska nemško-nacionalna — godljica...? Na svojih tleh smo in bomo samo mi gospodarji! Razni rudniški privadrančki pa si naj zapomnijo, da je prva dolžnost biti tam, kjer se uživa gostoljubnost, ponižen in skromen! Se imamo dovolj sredstev, da zapremo široka usta vsakomur! Naj ne misli „nemško-nacionalna“ gospoda, da se bo z nami igrala! Tudi odtegnitev premoga, je za nas taka malenkost, da nas prav malo ženiira, pač pa nam je v dokaz, na kolikšni moralni višini da se nahajajo — nosilci nemške kulture v Trbovljah.

Kako se mora lagati. Če bi naši nemčurji ne bili naravnost virtuozji z laganjem, bi jim gotovo v isti meri slaba predla, kot — če bi morali žvižgati brez pritiska vlade. Pred par dnevi je imelo mariborsko „nemško društvo“ nekako zborovanje, na kojem se je najbolj širokoustil mariborski odvetnik in grandsteher mariborskih renegatov, dr. Mravljak, recte Mravljak. Nekaj let sem je po-

stal ta „nemški“ advokat naravnost nezasišano predren. Že opetovano je javno žalil naše sodnike in drugi slovenski državno-uradniški naraščaj, češ, da velika večina niti govoriti ne zna nemško, kaj že pisati! Hla „nokrvnosti prizadetih Slovencev — naše občudovanje. Kje drugod bi se na tako pavšalno žaljenje primerno odgovorilo! Ali je pri nas res vse tako grozno nezavedno, da se niti na kaj takega ne reagira? Med drugimi kolosalnimi Mravljakovimi lažmi naj omenimo še to o slovenski univerzi, kojoj bodo bale dobili — v najbližji bodočnosti. Da se lažejo oni renegati, ki so izšli iz vrst mariborske poulične fakinaže, se nam ne zdi čudno. Da pa si upa lagati javno advokat, je pa res vredno, da se pove javnosti.

Bitka med Poljanci. 11. januarja letos — kot smo že poročali — je prišlo več fantov iz Prepole v krčmo Ivana Limanška v tujski okolici in zahtevalo pijače. Bili so to: Tone Zunkovič, Jože in Jakob Pesek, Fran Kirbiš, Miha Gojčič, Matija Pušnik, Andrej Kirbiš, Lojze Zunkovič in Tone Kirbiš, torej vseh skupaj devet. Ker so bili fantje že močno vinjeni, jim Limanšek ni hotel več postreči in zaklenil pred njimi večna vrata. To pa je fante še bolj razjarilo. Zadržali so lomiti plotove, se polastili kolov in gnojnih vil ter se navalili na večna vrata. Ko so vdrli, je bil ranjen krčmar Limanšek na glavi, po obrazu in po rokah. Limanšek je zbežal v sobo za goste in zaprl za seboj vrata, ki pa so jih fantje istotako dvignili iz tečajev. Pri boju v gostilniški sobi je bil ranjen tudi krčmarjev sin Martin in posestnik Tone Zunko. Meji tem, ko so fantje pobijali polhovito in posodo vsled česar so napravili za 54 K 80 v škodo, je tekel drug gost po občin. moža Jerenkoto in Zupančiča, ki sta s puškama oborožena, prihitela na pomoč in fante pregnala. Ker pa so ti pričeli znova lomiti plotove posestnika Jerenkoto in s „hura“ klicji hoteli znova naskočiti Limanškovo krčmo, sta Jerenko in Zupančič dvakrat ustrelila med nje, vsled česar sta bila oba Peseka težko, Tone Zunkovič in Tone Sagadin pa lahko ranjena. Okrožno sodišče v Mariboru je oprosilo Mat. Pušnika in Andr. Kirbiša, ostale pa obsojilo na teko lečo od štiri do osem mesecev. — Stajercijanski šnops in klerikalno „izobraževalno delo“ sta praznovala v tem slučaju zopet enkrat svoje orgije, ki so bile za prizadete zelo drage. „Straža“ bi dobro storila, da bi pokazala svoje, ker se za „Poljance“ tako zelo brigajo. Potem bi se naj šele zaletavala v one, ki osvetlujejo ta del Slovencev za klerikalce vse prej kot laskavi obliki.

Maribor. (Prijet tat.) Pri trgovcu Ivanu Toplaku, je bil delj časa za

Danes priloga „BODEČA NEŽA“.

hlapca uslužben neki Ivan Njivar iz St. Lenarta v Slov. Goricah. Pred par dnevi pa je našel v stanovanju svojega gospodarja v Juršincih pri Ptuju odprto neko mizo v kateri je bilo shranjenih 500 K gotovine. To vsoto je Njivar vzel in zbežal v Maribor. Ko se je dne 30. marca ravno prav prijetno zabaval v neki gostilni na Tegetthoffovi cesti pri čaši dobrega vinca, pa ga je izsledil stražnik in ga odvedel v zapore tukajšnje okrožne sodnije.

Goricko.

Gorica. (Poroka.) 1. t. m. se je poročila v laškem Vidmu gospodična Lina Bramo, hčerka mestnega profotizika, z beneškim Slovincem Jurčičem, poročnikom laške armade.

Gorica. Porotne obravnave proti „Soči“ tudi ni bilo, ker so se stranke medsebojno poravnale.

Laško klerikalno glasilo se zaleta v Slovence in jim odreka pravico do goriškega mesta. Pravi, da je na zemlji za vse dovolj prostora. Ravno tako pravimo tudi mi, ki smo z zadnjimi volitvami zadosti jasno pokazali, čigava je Gorica. Lah je Lah, naj bo liberalce ali klerikalce! Liberalce je vsaj odkrit, klerikalce pa je potuhnen in koritar! Sicer pa se bomo z laškimi klerikaci še dobro pomenili!

Prestolonaslednik Franc Ferdinand je bil 2. t. m. v Italiji in sicer v Veroni in Padovi, kjer je nakupil več dragocenega pohištva. Potoval je popolnoma nepoznan.

Zopet volun? V Dobruški na Češkem so aretirali Franca Link iz Iglave radi vohunstva. Baje so našli pri njem razne načrte.

Avstrijske vojne ladile „Viribus unitis“, „Tegetthoff“ in „Zrinski“ so nastopile pot v Sredozemsko morje, kjer bodo križarile dva meseca.

Pogajanje med upravo žužne železnice in vlado se prične v prihodnjih dneh.

Laški klerikalci predbacivajo goriškim Slovincem veleizdajstvo. Na take nesramne laži nečemo niti odgovarjati, pripomnimo pa, da v laškem klerikalnem taboru močno smrdi po neznančnosti, hinavščini in lopovščini. S takimi ljudmi, pa naj bo že proš ali pa navaden klerikalni pristaš nečemo imeti v prihodnosti nobenega stika. Klerikalne prošnje in hinavske solze nas ne bodo nikdar več omečile.

Zveza med laškimi liberalci in klerikalci, ki je prišla na dan pri zad-

LISTEK.

M. ZEVAKO:

Sree in meč.

Roman iz francoske zgodovine (Dalle.)

Zdrznila se je. Ta maršalova beseda ji je pričala, da je spoznal obup njene duše.

„Toda“, je nadaljeval, „ako me primorate k nasilju, vam izjavljam, da si pridržim, kakor hitro zapustim to hišo, vso svobodo glede uporabe tajnosti, ki sem jih zalotil.“

Drget je prešinil mlado žensko. Toda trajal ni dolgo. Izživajoča poza se ji je vrnila mahoma in oči so se ji zalile krvavo.

S potrpežljivim, počasnim in močnim glasom je nadaljeval Henrik:

„Nasprotno pa, ako prideva do sporazuma, bom smatral za svojo dolžnost, pozabiti vse, in vam zastavim svojo besedo, ki je nisem dal še nikoli zama, da ste lahko popolnoma brez skrbi... Počakajte, Alisa, ne ganite se z mesta, kakor se jaz ne ganim s svojega, in dajte, da vam razvijem svojo misel; potem presodite. No, kaj bi bilo, če bi vam dal svojo besedo, da hočem pozabiti?“

Srdito je zmajala z glavo.

V tej kretnji so se ji razvozljali lasje in ji padli po ramenih,

„Ne verujem vaši besedi,“ je odgovorila s kratkimi, hripavimi besedami. „Verjela vam ne bi niti, če bi govoril Bog sam iz vaših ust!“

Henrikov obraz se je pokrnil z rahlo bledico.

Gluha groza ga je začela obhajati pred to žensko in njenim neomajnim sklepom, umoriti ga ali poginiti sama.

Zasopel je težko in povzel:

„Pa če vam dam poročstvo? Živo poročstvo! Poslušajte, zmeniva se kot prijatelja. Prišel sem vas prosit usluge. Povedati vam hočem svojo misel, kakršna je bila pravkar in kakršna je sedaj. Saj me poslušate pozorno, kaj ne da? ... Da, vidim to po tem, kako grbančite obrvi... Vidite torej, Alisa: čutim, da ste polni divjega ljubavnega obupa. Bili ste moja ljubica. Zdeli ste se mi vedno nekam hladni, premalo zanimanja ste kazali za srčna vprašanja. Zelo ste se izpremenili od tistih dni. Da se vedete proti meni tako, kakor se, morate ljubiti z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem in z vsemi svojimi čutili.“

Alisa, vi mislite, da se hočem poslužiti tega, kar sem slišal. Jaz pa vam pravim: vi ne želite rešiti niti kralja navarskega, niti gospoda Kolinjskega, niti princa Kondeškega, niti... mojega brata! Rešiti hočete grofa de Marijaka. Kdo je ta človek? Ni mi znano. Ta mož, Alisa, je v tem trenutku in v mojih očeh samo tisti, ki ga ljubite bolj od svojega življenja — mož, ki ste pripravljene umreti

zanj! ... Dokler mi je bila čast, imenovati se vašega ljubimca, je bila v vas vedno mračna stran, ki me je včasih vznemirjala. Toda zdaj čitam v vaši duši tako jasno, kakor da so njena čustva moja lastna. Vi ljubite strastno, nadčloveško, besno, zgolj ljubezen vas je, sama žarka, neustrahena, divja, da se tako izrazim!“

Gledala ga je s leskečočim, gnevnim, neznosnim pogledom.

In dočim je on govoril, je bila nje edina skrb, nadzorovati ga in mu zabraniti, ako bi se poizkusil rešiti z nepričakovanim napadom.

Povzel je po trenutnem molčanju:

„Alisa, potrebno je, da mi odgovorite; zakaj, ako bi se po naključju motil, ne bi imelo pomena, kar vam hočem povedati še dalje. Alisa, ali sem vas razumel prav? Ali sem vas našel res v takšnem stanju globokega obupa in brezmejnega ljubezni, kakor sem ga naslikal pravkar?“

Odgovorila mu je s strahotnim vzdihom:

„Da. Resnica je, da ljubim. In mož, ki ga ljubim, je res ta, ki ste ga vi zaznamovali. Prav imate, ko menite, da me navdaja tisti obup, ki ne pusti človeku druge izbire, kakor ubijati ali poginiti.“

„Dobro, to mi jamči, da se spoznavam Alisa, ali hočete pozabiti za trenutek na sebe samo in poizkusiti, da prodrate z bistrim pogledom v dušo človeka, ki ga vidite pred seboj? ...“

Stresla je rame s krasno brezbriznostjo.

„Potrebno je,“ je povzel Henrik. „Dajte, povprašajte se, zakaj sem tako potrpežljiv, jaz nestrpi vojščak, jaz poveljnik, ki sem vajen, da se vse klanja in pripogiblje pred menoj? Vprašajte se, zakaj se zatekam k zgovornosti, jaz, ki bi vas bil moral po svojem prejšnjem temperamentu že zdavnaj vreči preko tega praga? In zakaj vas potrebujem? In zakaj, naposled in predvsem, zakaj sem pogodil tako dobro vaš obup in vašo ljubezen!“

Prvič po začetku tega razgovora se je zdaj pojavila človeška jskra v srepem in divjem Alisinem pogledu.

Maršal je zagrabil za iskro.

„Začel sem vas zanimati,“ je dejal. „Kmalu vas bom zanimal še bolj. Na vprašanja, ki sem vam jih stavil, hočem odgovarjati sam. Srce mi bo trgala ta muka. Toda potrebno je! Potrebna je, Alisa, ne samo, da vam dokažem, da se vašemu ljubimcu ni bati z moje strani ničesar, marveč tudi, da si zagotovim vašo pomoč, ki se ji ne morem odreči. Zakaj sem potrpežljiv, jaz voljak, ki ga imajo za okrutnega? Zakaj sem razumel vašo ljubezen, jaz, ki sem izjavljal vedno, da zanikujem to čustvo? Zato, ker ljubim, Alisa! ... Zato, ker je moja ljubezen prav tako goreča in besna, kakor vaša in ker je moj obup tako globok in brez dna, da se mi zvrsti v glavi, kadar ne morem odvrniti od

njega svojega duha... Mož, ki ga ljubite vi, vam vrača vašo ljubezen! Zena pa, ki jo ljubim jaz, me zanika, prezira in sovraži! Vi vdihavate ljubezen za ljubezen, jaz pa navdajam samo z grozo in studom...“

Maršal se je prekinil v tako silnem in očitnem razburjenju, da se je Alisa stresla ob pogledu nanj.

Obrat se je izvršil v njeni duši.

Počasi je razkrižala roke, ki so se ji povesile ob mogočnih bokih. Prsti, ki so stiskali bodalo, so se razklenili.

Z drhtečim žvenkom je padlo orožje na parket.

Ako bi bil igral Henrik je komedijo s svojo boljo, bi se bil moral zdaj nasmešiti svojemu zmagovalstvu.

Toda govoril je odkritosrčno. In ravno ta odkritosrčnost je razorožila Aliso. S komedijo se ne bi bila dala premamiti, ona, ki si ni dala skriti niti pravih misli najčudovitejših lemedijantke svojega časa, Katarine Medičejke!

Toda od trenutka, ko je mogla izmeriti globino Henrikove ljubezni in njegovega obupa, je razumela, da se lahko razgovarjata z odprtim vizirjem.

Stopila je proti njemu in iztegnila roko.

Maršal Danvijski je sprejel ponudeno desnico. To priznanje njegove ljubezni, ki je ni bil zaupal živi duši, je obudilo v njem njegovo čustvo s tolikšno silo, da je skoraj zabil namen svojega prihoda.

njih občinskih volitvah, se že odvezuje. »L' ecco del Litorale« napoveduje, da bo imel dosti opravka z liberalci, kamorasi, mazzinijanci, garibaldinci in drugo sodrgo. Res, imenitno so pogodili laški klerikali!

Slovenska Gorica je dobila laško-nemško upravo. To je škandal prve vrste na katerega morajo Slovenci vedno misliti.

Ni lepo, da se »Novi čas« takoj po volitvah zaganja v liberalce in brani na ta način rešeno čast dr. Brecljuna. Da si bo dr. Novak s to poravnavo napolnil žepe, pa itak vemo. Ta način pisanja je pogrešen in obžalovanja vreden! Če so bili naši klerikali ob volitvah z nami, bi lahko počakali še par dni po volitvah s svojo strupeno polemiko.

Simfonični koncert priredil orkester češke filharmonije v dvorani Trgovskega doma v četrtek 16. t. m. Cesar je dovolil nositi Oskari Žarilju v Trstu viteški križec kralja bolgarskega reda za civilne zasluge.

Trgovsko ministrstvo je potrdilo izvolitev Petra Katalinič za predsednika in dr. Edvarda Orgič za podpredsednika trgovsko-obrtno zbornice v Splitu.

Nemški učitelji na hrvaških šolah. »Obzor« poroča, da sta nastavljeni dva nemška učitelja v hrvaških šolah v Novem Selu in Novi Jošavi. Kam vse vodi pangermanizem!

Agro-Merkur.

(Konec.)

Včerašnja dopoldanska razprava.

Dr. Tekavčič, zagovornik Lenarčičev, omenja takoj v začetku, da so njegovega klienta napadli vsi, ne samo državni pravdnik in očitalo se mu je, da vse taji, da se skriva za hrbet dr. Žerjave. Že tri leta trpi ta reč in obtoženci so pretrpeli v tem času take duševne muke, da so že s tem dovoljno kaznovani. Državni pravdnik ni delal razlike, temveč je stavil vse člane odbora na zatožno klop in tako je moral priti na zatožno klop tudi načelnik. Lenarčič ni prevzel mesto načelnika radi časti, ker te je imel dovolj, temveč od samega navdušenja za gospodarski prosep naroda.

Sedaj, ko je prišla nesreča, so planili vsi po njem in brusijo meče, s katerimi ga hočejo raznesariti. Najmučnejši prizor je bil za mene ko sem videl dr. Tavčarja, da je oblačil rdeči talar in se je ponudil celo za pričo, da na podlagi intimnih prijateljskih pogovorov dokaže, da je Lenarčič vedel za indirektno financiranje.

Lenarčič za to indirektno financiranje ni vedel in da je vedel, bi gotovo tega ne odobril. Obtožbo razumem tako, da se ga dolži, da svojih dolžnosti kot načelnik ni vestno izvrševal. To pa ne stoji. Lenarčič je delal, ampak zaupal je uradništvu, ker vsakdo ki je sam poštenjak, gleda tudi v drugih ljudeh poštenjake, pa tudi mogoče ni bilo postaviti za vsakega uradnika posebnega detektiva. S hvaležnostjo opozarjam na izjavo državnega pravdnika, da je Lenarčič takoj napovedal konkurz, ko je videl pravo stanje stvari.

To je resnično, Lenarčič je napovedal konkurz pravočasno, t. j. takoj, ko je prišel do prepričanja, da je »Agro-Merkur« pasiven.

Zagovornik še reasumira posamezne obdolžitve, jih poblija in zvrta vso krivdo na dr. Žerjavo, ki se ga je splošno smatralo za namestnika načelnika, katerega ni bilo v Ljubla-

ni, ker je živel na Vrhniki. Dr. Žerjav sicer ni bil izrecno določen za namestnika, ampak bil je v resnici in vsi so ga kot takega smatrali.

Lenarčič se je zanašal na svoje sotrudnike in jim je zaupal. Dr. Žerjava je vse hvalilo, smatralo se ga je za nekakega ženija in nič čudnega ni bilo, ako mu je tudi Lenarčič popolnoma zaupal. Formalno je Lenarčič morda zakrivil kak pregrešek, ampak prave krivde na konkurzu nima. Lenarčič nobenega pogubonosnega dejanja ni zakrivil ni tudi vedel ni zanj, pred njim se je vse prikrivalo in treba ga je oprostiti vsake kazni.

Dr. Pirč kot Bayrov zagovornik izjavlja, da se je moralo te dni dobiti utis, da ni bilo treba pognati »Agro-Merkurja« v konkurz in »Agro-Merkurja«, ki bi bil velikanskega pomena za nas, bi se lahko rešilo, ko bi vsi merodajni krogi ne vrgli puško v koruzo ravno takrat, ko je trebalo pokazati pogum. »Agro-Merkur« ni bil pasiven in da se je delovanje nadaljevalo, bi se dala stvar čisto lepo urediti.

Noče biti preveč obširen, ampak reagirati mora na trditve dr. Tekavčiča, češ, da se je Lenarčič zanašal tudi na Bayra, ko je Bayr vendar izstopil iz načelstva veliko prej kot je prišlo do konkurza, še v času, ko je stala aktivnost »Agro-Merkurja« nad vsakim dvomom in še danes se mu zdi čudno, kako je sploh mogel biti Bayr obtožen.

Obt. Rožman nima zagovornika in se brani sam ter izjavlja, da se čuti popolnoma nedolžnega. Drugi člani načelstva se izgovarjajo eden na drugega, naveden noče biti kriv, on pa odkrito priznava, da je odgovoren, v toliko namreč, v kolikor je bil član načelstva, četudi je faktično ostal vedno le uslužbenec zadruga, kar se vidi že iz tega, da so mu vedno zapovedovali, kaj raj stori, kam naj gre, ker so ga pač smatrali samo za uslužbenca, ki načelstvo samo kompletira. Bil je skoraj neprestano, vsekakor pa po 15 do 20 dni na mesec, na službenih potovanjih in naravno je, da človek tako utrujen ni niti telesno niti duševno posebno zmožen za preveliko delo, ki ga je čakalo v uradu vedno kadar se je vrnil s potovanja.

Moji soobtoženci so gmotno dobro situirani, jaz sem pa že tri leta brez službe radi »Agro-Merkurja« in moral sem stradati sam, stradati je morala moja žena in moj otrok. Obtožence se pri tem tako razburja, da ne more naprej govoriti.

Državni pravdnik polemizira z izjavami zagovornikov in vztraja pri obtožbi.

Dr. Mandič ponovi svojo trditev, da so obtoženci, posebno dr. Žerjav, prav storili, da niso napovedali konkurza v začetku l. 1910. Ker sklepši so bili takrat že viseč. Naravnost vnebovplioče je kar se je danes dela, ko se je hotelo vso krivdo zvaliti na dr. Žerjavo in jaz bi izdal svojega klienta, ako ne bi odločno takoj reagiral na vse to.

In reagiral je dr. Mandič Reagiral tako, da je vse strmel, ker kakor udarci s kladivom so padali njegovi argumenti in res je škoda, da je nemogoče točno reproducirati ta govor in da nam niti prostor lista ne dopušča tega.

Dr. Tekavčič odgovarja dr. Mandiču in tudi dr. Salovic je reagiral na eno njegovo trditev, potem je bila (ob 12. uri) razprava zaključena; popoldan ob 5. uri se razglasi razsodba.

Razsodba.

Že pred 5. uro popoldne je bila dvorana polna z juristi, ki so živahno razpravljali o slučaju, vse je nervozno pričakovalo razsodbe. Obtoženci so prišli vsi razun dr. Žerjavo.

Točno ob 5. uri vstopi predsednik z ostalimi člani senata in razglasi ob veliki pozornosti vseh razsodbo, po kateri so obtoženci zakrivil konkurz »Agro-Merkurja« in se obsodijo:

dr. Žerjav na štiri mesece navadnega zapora, poostrenega vsak mesec z enim postom;

Lenarčič na štiri mesece navadnega zapora;

Rožman na štiri mesece navadnega zapora, poostrenega vsakih 14 dni z enim postom in enim trdim ležiščem;

Bayr na dva mesece navadnega zapora, poostrenega vsak mesec z enim postom;

Cohen na 5 mesecev navadnega zapora, v katero kazensko mu pa všteje sedemtedenski preiskovalni zapor;

vsí se pa obsodijo v povračilo stroškov.

Zagovorniki prigrisajo priziv, dr. Mandič in dr. Tekavčič tudi ničnostno pritožbo.

S tem je končal ta žalostni proces, ki bi nam bil lahko prihranjen, ker ravno ta proces je jasno dokazal, da bi se konkurz lahko preprečil in »Agro-Merkur« rešil. Nekateri so hoteli drugače in danes sami vidijo vse žalostne posledice svojega ravnanja. Te posledice pa čuti, žalibog, tudi vse naše narodno gospodarstvo.

Dnevni pregled.

Radi pravoslavne vere. Skoro mesec dni se že vleče v Lvovu veleizdajniški proces proti dvema pravoslavima duhovnikoma, pisatelju Bendasjuku in enemu študentu. Bila je zaslislana že cela vrsta prič, toda nihče še ni ničesar povedal o veleizdaji. Kaj izpovedujejo priče? Pravzaprav ničesar. Odgovarjajo le na vprašanja državnega pravdnika, ki se celo pravdo ne zaima za drugega kakor za pravoslavlje in za neko staro bry. Ne veleizdaja le pravoslavlje je predmet lvovskega procesa. Tudi marmaroški proces so inscenirali pijani uniatski duhovniki radi pravoslavja in v pravoslavlju je začel inkerti tudi ljubljanski »Slovenec« nevarnost, nevarnost, da se za jezi narodno propadanje na meji in da se okrepi narodna zavest. Državni pravdnik gre tu s klerikalci roko v roki. Marmaroški in lvovski proces se vrši na željo in po apetitu klerikalcev. V kijevskem procesu ljudska vera ni bila tako temeljito obravnavana, kakor se obravnava v Lvovu pravoslavna vera. Če tudi je po zakonu vsakemu državljanu zalamčena svoboda veroizpovedanja, mora vendar v Lvovu pred sodnijo vsaka priča, ki je prešla na pravoslavlje na dolgo in široko razlagati povod in motive, ki so privedli k prestopu. Dalje mora vsakdo na široko razlagati zakaj je šel v Petrograd, koliko je imel denarja, kje je spal in — kaj je jedel. Če bi kdo izpraševal avstrijske Nemce, zakaj delajo izlete v Berlin ali Draždan, bi vsakdo od njih enostavno odgovoril, da potuje tja, kamor se mi ljubi; toda gorje Rusu iz Galičije, če se je peljal v Petrograd. Vse mora povedati, kar nikomur mar ne gre. Vsakega vpraša državni pravdnik,

če se je sešel z Bobrinskim. Sploh je Bobrinski strašilo, preko katerega ne more niti lvovski proces, kakor ni mimo njega mogel marmaroški proces. Pri procesu je bil zaslisljan tudi 62letni stari Nagornjak. Izpraševali so ga več ur in on je moral stoji izpovedovati, tako, da je bil naposled že ves izmučen. Tudi tega starca je predsednik vprašal, kaj je v Petrogradu jedel — ne vem, kako pride sodnik do tega da v jedilu priče išče indicij za krivdo obdolženca; to je najbrže kakšna nova kriminološka šola. In ko je priča odvrgla, da ribe, sodniku to ni bilo všeč in se je obregnil vanj rekoč: »Saj rib imate doma dovolj.« (Najbrže je bil v ribah indicij za krivdo ali vsaj obtoževalna okolnost je morala biti v ribah.) Iz izpovedbe te priče tudi izhaja, da je vlada prepovedala zidati pravoslavne cerkve, zato, ker so prišli denarji iz Rusije. (V Avstriji se pa ne prepove zidati šulterajskih šol, četudi prihajajo marke iz Nemčije.) Cerkev so hoteli sezidati iz hrastovega lesa, in tu je morala priča pripovedovati, kje je ležal les, ali ga je dež skazil, komu in koliko je bil potem ta les prodan in kje je sedaj les — to vse seveda spada v veleizdajniški proces.

Bolgarska — turški vazal. Praški »Cas« podaja o bolgarski sledeče interesantne podatke: Bolgarija v zunanji politiki nima razven Avstro-ogrške in Turčije nobene opore. Kar se Avstro-ogrške tiče, ta pri vsej dobri volji ne more Bolgariji dati druge podpore kakor moralno in to Bolgariji nič ne koristi. Podpora Turčije — kolikor se o resnični podpori lahko govori — na pomenja popolno vazalstvo Bolgarije. In to je najžalostnejše. Kajti Bolgarija ni zgubila le Drinopolja in najlepše dele Tracije, temveč ona je izgubila tudi svojo politično samostojnost. Danes mora bolgarska vlada brez ugovora izvršiti vse, kar se ji iz Carigrada naroči. Tako je morala na zahtevo turške vlade iz vasi, kjer stanujejo mohamedanski Bolgari (Pomaki) opoklicati pravoslavno bolgarsko duhovništvo in nastavitv turške hodže. Pri volitvah je morala kandidirati mladoturške zastopnike bivše gimidžinske republike. V bolgarskem delu Tracije še sedaj razsajajo turške čete in turška redna vojska, toda bolgarski uradi nimajo poguma, da bi proti temu nastopili. Odvisnost bolgarske vlade Radislavove od carigradske vlade gre tako daleč, da oficijsna Bolgarska ni smela praznovati obletnice padca Drinopolja. Tudi v parlamentu je vlada odvisna od carigradskih mladoturkov. Ima večino le na ta način, da se v tej večini nahajajo gimidžinski mladoturki. Kadar se torej gospodom v Carigradu poljubi — se znajde Radislavova vlada v manjšini. K vsem tem težavam pride še finančna nadloga. Bolgarija potrebuje za ureditev svojih financ in za pokritje državnih potreb precejšnjega kredita. Dosedaj še ni dobila posojila, in tudi ni nobenega upanja, da ga dobi, dokler ne nastane sprememba zunanje politike Bolgarske. Bolgarska je prišla v slepo ulico in ni drugega izhodišča, kakor da se vrne k rusofilski politiki in k politiki tripelentente (Francije, Anglije in Rusije). — Le tu je rešitev.

Kaj se godi danes v Rusiji. Na to vprašanje odgovarja R. N. L. s sledečimi besedami: Vsa ona skrita silna moč, ki se nahaja v tem velikem slovanskem carstvu, se je začela razvijati. Nič več in nič manj. Ta velik razvoj je prišel v živahnejši tok po porazu v Japonci in po notranji revoluciji. Gospodarski raz-

voj začena od časa agrarne reforme, denarni položaj je od leta do leta povolnejši, tako da more Rusija brez velikih žrtve misliti na preosnovo svoje armade in jo napraviti za vojno moč prvega reda. V Rusiji se vsako leto rodi toliko otrok, da bo po 10 letih imela Rusija toliko prebivalcev, kakor vse ostale evropske velesile skupaj. Velika svoja posojila, ki jih je Rusija dobila v Franciji, uporablja za vojno mornarico, v armade izpopolnitev, za zračno vojno brodogradnjo, za utrdbne in za gradbo strateških železnic na svoji zapadni meji. Vojska se tako močno povečava, da bo imela Rusija, če upelje zopet 4letno vojaško službo, 2 milijona aktivnih vojakov. Že danes je ruska mornarica enakovredna francoski, leta 1916. bo že prekosila nemško mornarico. In tako bo takoj za Anglesko. Nemci so nervozni — toda ruska diplomacija mora biti oprta na vojno moč, ki je najboljši pogoj za mir in najboljša garancija, da Rusija ne bo nič več tako presenečena kakor v vojni z Japonci. Razven teh vojnih ukrepov pa dela Rusija tudi nekaj drugega s čemur se pripravlja na velike dogodke. Monopol žita, ureditev državnih skladišč za žito, gospodovanje nad zunanjim žitnim trgom — vse to so ukrepi, ki so napravili ravno takšen vtis, kakor povečanje armade. V zadnjem času se je tudi sklenilo, da se potegne iz inozemstva vsa zaloga ruskega zlata, ki je naložen po raznih nemških bankah. Kot vojna priprava se označuje tudi prepoved izvoza konj. — Tako izgleda rusko življenje.

Predsednikom bolgarskega sobranja je bil izvoljen vladni poslanec Vačev.

»Suffenblatt« je zadnji čas prinašal same članke proti Jugoslovantstvu — menda je upal, da bo zato dobil podporo za svoj nadaljni obstoj. On že ve, kje.

Dobernig, katerega mati baje niti nemško ne zna, se zavzema za koroške renegate in piše v »Tagespostu«, da smo si Slovenci koroški ljubitelji izmislili in da je bilo ustoličenje le znamenje — sprave. Vemo, da si Dobernig želi, da bi Slovenci pomemčevanje še dalje mirno prenašali. Pa ne bo nič!

Stiki s Hrvatsko. Stiki s Hrvati in obratno, Hrvatov z nami, so zelo pomankljivi, kar se mora v veliki meri pripisovati slabim prometnim zvezam. »Slov. Narod« je nekoč oprečeno ožigosal nebeško vojniško od Zidanmosta do Zagreba. Vlaki glavne proge imajo slabe zveze z vlakmi, ki peljejo iz Zidanega mosta v Zagreb. Človek si ne more drugače tega utemeljiti, kot da imajo tu posel umazane švabske roke. V zadnjem času se je začel potreben stik s Hrvati odločneje povdarjati, vendar živimo z ene kakor druge strani v brezdelju in čakamo. Skoro vedno se neha obzorje iz obojih strani ob mrtvi meji. Sicer nam niso dovoljene skupne organizacije a kdo naj stavi duhu meje. Zal, da kaolacija, ki nam je bila nekaj vzgled vzajemnosti dveh narodov ne hodi pravo pot v preprijaznih stikih z Ogrji, zato naj bo tudi njej posvečena kritika. Razlastitev in zakon o primorju (eksploatacija Primorja) meče dokl slabo luč na hrvaško-srbsko koalicio. Nasprotno pa imajo i Hrvati pravico vtikati se v naše razmere, ker jih oni, kakor mi njihove, iz daljave bolje presodijo.

Dalje v prilogi.

Jesenice.

Dne 19. in 22. p. m. je praznovalo Oledališko društvo jubilej 500-letnice zadnjega ustoličenja koroških vojvod na Gosposvetskem polju. Bila je to izredna slavnost, ki je privabila v dvorano pri »Jeleni« na Savi toliko občinstva, da so bili pri drugi predstavi razprodani vsi sedeži in vsa stojišča. Prvi predstavi je seveda škodovalo slabo vreme, snežilo je cel dan. Dvorana je bila lepo okrašena s slovanskimi grbi in lepo draperijo okrog proscenija. Prvo točko sporeda je tvoril prolog, ki nam opisuje težke boje koroških Slovencev za svoj narodni obstanek. Govoril ga je dobro g. Sadar, in ko je končal z besedami:

»Digni se zastor, trpljenje to nam pokaži, pretrese naj srca gledalcev, trpeče pa dviga, tolaži« se je dvignil zastor in nas preselil v slovansko, koroško vas. Na šoli smo videli napis: »Volksschule«, na gostilni »Gasthaus zur Eiche«, na drevesu pa skromni napis S. P. D. »V Celovecu«. Na verandi so popivali kmetje in iz dalje se je čula pesem slovanskih fantov: »Smo fantje Slovenci itd.« Igra nam je odkrila trpljenje obmejnih bratov in nam podala žalostno sliko obupnega, smrtnega boja. Kako nas je pretreslo, ko

smo videli slovansko dečo, s fanatizirano od nemčurskega učitelja, ko pozdravlja tujega prišleca: »Guten Tag!« Tako resnično je bilo to, kot se res dogaja dandanes po Koroškem. Drugo dejanje nas vede v sredino volilnega boja. Na eni strani Slovenci, na drugi nemškutarji. Dela se z vso silo na obeh straneh in tu si Slovenci ne puste kratiti svojih pravic, kar javno pride do boja, v katerem pade težko ranjen Ivan, ki je nekak junak drame. Kakor je bil končni prizor prvega dejanja lep in gniliv, ter pokazal narodno požrtvovalnost borečih se Slovencev, tako in še lepši, je bil končni efekt drugega dejanja, ker je bila v prvi vrsti, kar se igranja tiče, glavna zasluga Selanke. Tretje dejanje je razpad krivičnega blaga. Volitve so razvejavljene, izvoljeni poslanec krivični, in prej tako silni Gelb pade v roke pravici, Slovenci so pridobili še nekaj omahljivih in se sedaj združijo in ob zvokih pesmi: »Hej Slovanci« pade zastor. Igra je vzeta res iz življenja in je na odru tudi polno življenja, zato pa zahteva stvar mnogo dobrih moči, zakaj scena iz življenja je na odru podobna lesenemu plotu, ako se igralci ne užije in podajo sliki res življenja. To je jako težko izvesti in dela skora povsod preglatice. Pri tej predstavi pa se nam je zdelo, da res vse živi, da so to res pravi vo-

lilci v volilni strasti in brezobzirnosti. Igralo je nad petdeset ljudi, a smelo trdimo, da je bila ta uprizoritev glede na inscenacijo in harmonijo v igranju ena najboljših, če ne najboljša predstava. Med igralskim osebjem smo opazili nekaj novincev, ki so res vredni vse pohvale. Vidi se, da je v naši mladini še mnogo zanimanja in tudi talenta za gledališče. Samo vzgajati je treba in učiti s pravim namenom. Tudi med komparzi so bili večinoma sijajno. Naše stare znanke poznamo, omenimo le, da je bil n. pr. g. Strniša tipičen Pevec in g. Hlebanja nad vse naraven Zahernik. G. Vister je imel to pot ljubimca, ki sicer ne spada v njegov delokrog, a rešil ga je dobro. Kaltenekar je bil kot Pepe vreden sin svojega očeta. Kristo je igrala gđ. Valentinčeva s pravim čuvstvom in imela par srečnih momentov, posebno ob koncu drugega dejanja. Hilda je našla v g. Spicerjevi vredno interpretko, ki je izvalila vlogi vse, kar je bilo mogoče. Krasen je bil njen prizor s Kovačem in pozneje z Gelbom v tretjem dejanju. G. Zlatausta je kot našaš ustvarjen za take vloge. Škoda, da ga ne vidimo večkrat v kaki taki vlogi! Ozmimo se torej tudi po najnovejših močeh, ki so pristopili k našemu odru šele to sezijo: G. Dovžan je bil tako lep kaplan, da se jih vidi

malokje. Ko smo ga videli prvič v »Olimpijskih igrah« smo imeli slabe uhte o njem, a razvil se je izvanredno hitro in odstranil že skoro, toda še ne popolnoma, vse znake začetnika. Pri njem se vidi, da ljubezem do stvari rodi sadove. G. Sadar je inteligenten mož in simpatična prikazen, kar mu opomne vedno do lepe igre. Z. go. Sušnikovo je dobil naš oder novo moč neprecenljive vrednosti, ona je namreč ena izmed tistih redkih igralrk na diletantskih odrih, ki igra tudi z obrazno mimiko, ne samo z gestami. Podala nam je trpečo mater in ženo tako, da upamo videti še več takih partij v njenih nastopih. G. Ropretja poznamo sicer že iz prejšnje seziye (Vinko v »Miklovi Zali«), toda letos je stopil nadarjeni mladenič med karakterne igralce in nam ustvaril že mnogo lepih tipov (n. pr. Ded Aleška v »Dolini solza«). To pot je bil dober Seljan, kmet-značaj. G. Žmitek je igral že pred leti pri nas in ko se je vrnil iz tujine, je zopet prihitel v naše vrste ter prevzel vlogo ljubimcev-junakov. Dasi je pokazal v »Angelo« tudi svojo sposobnost za karakterje, ga vidimo vendar najrajši v »njengovih« vlogah. Kakor Ivan, ki se vrne iz tujine in je »ostal naš«, tako tudi on, ki ga je igral. G. Beravs, pastir brez primere, naj bi se pokazal večkrat v kaki enaki vlogi na odru. Upamo, da ga vidimo

kmalu spet. Druge vloge so bile manjše, a vendar skrbno našudtirane in izvedene. Mladim močem pa ključemo: Le krepko naprej za prosveto in omiko!

Po kratkem odmoru je stopil iz-za zastorja Spicer in govoril epilog, pričeni z besedami: »Res temna je slika, ki jo zrla oko ... itd.« ter nas v lepih Meškovich besedah navduševal, naj podpiramo brate onostran gora, da ne omagajo v boju za sveto narodno stvar:

»Res temni sedanji so dnevi, a solnce žar iz davnih dni nam svetlo tolažno žari, iz dni, ki naš slovenski knez in vladar na Gosposvetskem slavnem polju stoji in sega slovanskim kmetom v trde desnice v slovanskem jeziku potrja jim stare pravice.«

In ta žar iz davnih dni naj nas drami, in budi ter nam daje novo moč k novemu delu za stare pravice: »Da srca potrta s pogumom nam spet okrepí, da z upanjem novim otožne duše prekvasi, naj slava nekdanja pred nami zdaj oživi, odgrnejo naj se pred nami nekdanji časi.«

Veleizdajalske senzacije v Idriji. V Idriji je bilo te dni mnogo nepotrebnega razburjenja. Pri nekem dijaku so baje našli brošuro »Klic od Gospe Svete«. Bila je seveda takoj hišna preiskava, in so odnesli vse hrvaške in srbske knjige. Orožništvo se je zelo potrudilo, da najde kaj sunljivega. Začelo se je stikati tudi drugod. Tudi detektivi so baje dospeli v Idrijo. Našli seveda niso ničesar. Pošteni Slovenci se vsled tega razburjanja niso vznemirjali.

Vrhuika. Kakor smo že poročali, je peljal dne 31. minulega meseca neki posestnik s par konji in z vozom čez most, ki vodi čez Malo Ljubljano pri Mirkah. Most — trileti konj vrhniški klerikalizem — se pa kar naenkrat udre in voz s konji vred izginje v več metrov globoki vodi. K sreči se je zlomila »štanga« in je voznik spravil konja na suho. Voz z gnojem, ki je bil na vozu, se pa še »paca« v vodi. Ne moremo spricoč tega dogodka drugače, kakor odločno in ogorčeno grajati »ljudsko delovanje« vrhniških lažipobožniških občinskih »mož«, izmed katerih je nekaj pod 30. leto starih, ki so najbolj ustijo. Kljub prizadevanju drugih (celo g. dr. Furlana) se ni hotel nihče poboriti za popravo triletega mostu, dočim za kmečke žulje in račun liberalnih velikih posestnikov (ne na svoje stroške) delajo »cesto čez« kliš, ki bo vodila od somišljenika Oblaka do somišljenika Ogrinca. Katoliškemu domu in mlekarni iz k onemu somišljeniku v Verd, To so »možje« vilmškega občinskega odbora, ki se hočejo proslaviti na vsa način. Vse občinske poto in ceste

način. Vse občinske politike in cesar
so v slabem stanju — kakor ta mo-
ra »možje« imajo le za nove cesar-
mislci in za podpore iz deželne bla-
gajne, ni čuda, da se potem suši.
Temu je tudi kriva splošna vrhniška
malomarnost, ker se ljudje ne brig-
ajo dosti za svoje pravice in res-
niško dobiti koga, da bi malo v pr-
ojavnega blagorja zropotal nad »mo-
žni«, ki so vsled svojega »možastva«
zelo visoki. — Radovedni smo, če
bodo pri prihodnjih volitvah volje-
še ti »možje«, ker je dosti drugih,
so bolj »katoški« in ki niso »mož-
jati, ker imajo hlače. — Če se
delalo tako naprej, da bodo delež
deželnih podpor za hleve: Japa-
Stefin, Kogovšek, ki premorejo sk-
paj vrednosti čez 200.000 K, pote-
bo najbolj klerikalen volilec mon-
reči, videč tako delovanje: Kou-

Vrhnika. Srce nas boli, ko vidimo, v skorjo vsaki gostilni na Vrhniki pivno nemško provenienco, k čemu pa niso gostilničarji nič krivi, ampak — kar stogoti me — Ljubljanska kreditna banka, ki je lastnica vrhniške pivovarne, ker ona dela iz španskega recepta pivjarju, namesto da se ravnala po Prešernovem znani izreku in pustila svobodno roko proizvajanju. — Odtod tako izvržno pivo. Prosim pokusite. Požirajte vsaj! No, — br — prosim pljuvajte! — Ako misli kreditna banka, da tem obogateti, ne verjamemo, a službi pa vso grajo, ker nas indirektno prisili piti nemška piva — in nimamo besed, katere bi smeli zapisati, bi dali duška. Je že dobro!

V spomin na nje naj vsak na d
spet gre
daruje naj domu vse misli, moči v
srce!

Občinstvo je napeto posluš
In nestrpno pričakovalo žive sl
Pri besedah:

Odgrni se zastor, začaraj duše v davno

pokaži nam čase velike in slavne. se je zastor dvignil in pokazala se čarobno lepa živa slika. Na vojškem prestolu sedi knez držeč v roki velik meč, z drugo deli pod njim vitežom fevde, ki jih drži na drugi strani stoji paž z velikim ščitom. Pred njim na tleh sedi vođa paž, držeč koroško zastavo. Zbota vitezi, plemiči, dvorne damice, kmetije in knetice. Videli smo rego Koroška in brhko Zilljanka, rožanska zlata kapla je dobila svoje mesto. Nad prestolom pa je stal knez z slovensko trobojnico, pred njim sta križala drugi vitež in drugi ženska meč in lavorov venec. Zastavo sliko je postavil g. Sadar; on je bil knez in razume stvar! Kratkost in lepota je bila lepa in je gledališko občinstvo lahko ponosno na to prireditev in tudi na obisk, res, odličnega občinstva. Prvo predstavo je posredovali tudi koroški poslanec g. Grafenauer in da so pa 500letno slavlje bojkotirali gotovi za narodno stvar tako navdušeni in menda izobraženi in inteligentni ljudje, se razume. Tem — stinonimium paupertatis!

Hudobija. Pretekli ponedeljek ponoči je doslej neznani storilec položil v žleb kola Prašnikarjeve žage v Mekinah pri Kamniku velik kamen. Drugo jutro, ko so odprli zatvornico, je udarila voda na kolesa, vsled česar je padel kamen pod nje. Posledica tega je bila, da so se vse lopate pri kolesu polomile.

Se ena. Koncem preteklega meseca je bilo v Hrašah pri Postojni razbito petdeset izolatorjev na brzojavnih drogih. Storilce so prijeli. Osem mailnili dečkov.

Pri vasovanju obstreljen, 16let-
nega posestnikovega sina Antona
Oblaka iz Trboj v Kranjskem okraju
je neki delavec pri vasovanju ob-
strelil. Oba, delavec in Oblak sta
se začela najprej prepirati, na kar
je delavec potegnil iz žepa samokres
in izprožil strel na fante. Krogla je
zadelala Oblaka v levo stegno in je
ostala globoko v njem. Poškodba je
težka.

Razredna loterija. Včeraj so zadeli: 25.000 kron št. 49.713; 10.000 kron št. 91.323; 5000 K št. 50.393 in 55.591; 2000 K št. 1776, 4926, 8953, 17.101, 24.230, 28.187, 33.996, 36.223; 87.038, 39.277, 39.807, 52.128, 52.144, 54.823, 66.019, 69.567, 76.238, 90.398 in 95.062.

Z Gorenjskega. Vaš list povdarja večkrat, da je v narodno-naprednih organizacijah mnogo konfidentov. To je že res, a pomagajte si! V našem kraju je človek, ki je farovski zaupnik, ki koketira le pre rad tudi javno s klerikalci, ki je »Laufbursch« nemško misleče stranke, ki prodaja vso narodno zavest za par grošev, pa je voljen v vse narodno-napredne organizacije in to menda zato, da prenaša skrivnost in pošte za par judeževih grošev. Če kljub pomislekom volimo tak ljudi v odbore in ni čudo tedaj, da doživimo marsikako razočaranje.

Nasilen berač. Te dni je prišel brezposelni dinnar Martin Gorjanc iz Predoselj v Presko pri Medvodah in je prosjačil od hiše do hiše. Ker je bil pijan in nadežen, ni dobil skoraj nobeni hiši miloščine. To je Gorjanca tako vjezilo, da je začel razgrajati. Domačini pa so imeli kmalu tega razgrajanja dovolj in so poklicali orožništvo. Predno je to prišlo, je nasilni Gorjanc podrl pri neki tamnošnji hiši, kjer mu niso dali denarja cel plot. Z Gorjancem se bo pomenilo okrajno sodišče.

Tatvina orodja. Te dni je bil ukraden hotelirju Matiji Dolničar iz Šent Petra na Krasu iz shrambe za orodje več različnih stvari.

Liubliana.

— Aprilova številka »Bodeča Neža«. Današnja »Bodeča Neža« namenjena aprilu. Obležena je v le zeleno pomladansko obleko. Na pr strani vidimo **nevihte**, ki gredo v t nastalnih časih preko naših polj na zadnji strani je dober časov dovpt. »Prijetelj slov. mladine« je pravi obleki in deželne naklade kažejo v pravi sliki. Kupite! Citajte!

— Za en kulturni škandal je včerajšnjim dnevem ljubljansko občinstvo bogatejše. Gledališko osebje priredilo benefično predstavo in imelo igrati »Legionarje«, naročno godbo — občinstva pa ni bilo. Predstava je morala biti odpovedana. Res sramota v vseh ozirih za ljubljansko občinstvo. Ougalnice v Tivoliu se neprénehoma gibljejo — gledališka predstava v dobrodelne namene pa mora biti odpovedana. Tem svojim obnašanjem ljubljansko občinstvo direktno podpira tiste nitelje, ki hočejo enkrat za vselej priti iz metropoli (!) Slovenije to smoto, da ji preprečijo gledališče. Res sramota. — Danes zvečer bodo enkrat poskusili.

— **Čuden prizor** se je nudił v
raj na ljubljanskih ulicah. V mesto
korakalo vojaštvo našega domačega
17. pešpolka. Pred vojaštvom je bil
rakal oddelek nemških dijakov in
na čelu pa je jahal na konju b
sam sin deželnega predsednika
rona Schwarza. Ljudje so začudeno
gledali, ker nihče si tega ne zna
lagati.

— K večerajšnji obsodbi. Naše poročilo o razpravi v zadevi »Ag Merkurja« moramo spopolniti v liko, da je bil tudi Lenarčič obsod razun na štiri mesece navadnega pora tudi na en post vsak mesec. Cohen je bil pa obsojen na 5 mesecev **strogega**, ne navadnega zapora. V celi Ljubljani je napravil glas o sodbi najslabši vtisk in splošna sodba je, da ta sodba ni končana, to pa to, ker je sodnija najvažnejše delo ze odbila. Edino g. Lenarčič bo morda sedaj upvidel, da je njegova tika zvrčati vse na druge, zgreše in da bi bilo bolje, da se je postal

na stališče stvarnega zagovora, ki je obetel siguren uspeh.

— O obravnavi »Agro-Merkur« so listi večinoma lepo in objektivno poročali. Napadov pa se ni mogel zdržati »Suffenblatt«, ki je posvetil procesu dolg članek in je hotel pokazati politično ozadje procesa, češ, da je bil »Agro-Merkur« proti Nemcem itd. Za »Suffenblattem« pa je prišla »Zarja«, ki je prinesla sledeče viste: »Dr. Žerjavi in njegova Compagnia bella je pridigovala absolutno narodnost, iz koje so se izcimili tudi znani nesrečni dogodki.« »Suffenblattu« ni zamere — »Zarji« pa lahko zamerimo, da piše tako. Včeraj se ji je pridružil tudi »Slovenec«, ki je »Zarjo« citiral. Hijene!

— Slovenski notarij pri justičnem ministru. »Slov. Narod« poroča: V imenu slovenskih notarjev sta včeraj izročila ljubljanska notarija **Ivan Plantan** in **Aleksander Hudc** **vern**lik pravosodnemu ministru dr. Hoehenburgerju obsežno spomenico, v kateri so našteje **krivice**, ki se gode slovenskim notarjem na jezičkovnem polju. Deputacijo jo vodi ljubljanski državni poslanec **dr. Vladimir Ravnlhar**. — Justični minister je obljubil, da bo dal zadevo, glede katere se je deputacija pritožila, na tanočno preiskati in dati ljubljanskemu sodišču potrebna navodila. Po slane **dr. Ravnlhar** se je naspro ministru zlasti pritožil radi **Elserjevih fermanov** glede notranjega uradnega jezika ter navedel posamezne konkretne slučaje, ki kažejo na naravnost bengalski luči Elserjev »modrost«. Minister dr. Hoehenburger je izrekel z ozirom na povedane svoje **začudenje** ter obljubil tudi te stvari remeduro.

— **Smrtna kosa.** V petek je umrla g. Elvira Vidmajer, roj. Rotte, soproga g. Vojteha Vidmajerja, za uradnika. Pogreb bo danes ob 3/4 popoldne. R. I. P.!

— Iz Most. Kakor že večinoma znano, da se tu pri nas dela vodovod ampak stvar je pa druga, kar še tako znano. Tukaj je zaposlenih do 60 delavcev, katerim se godi nebo vpljoča krivica. Zares ubogopini. Pomilovanja vredno delavstvo. Ako stopiš k njemu ter ga ogovoriš kaj in kako da se dela ter kakšen zaslužek, ti mora, ako imaš količ srca, oko porošiti; ako pogledaš delavca v obraz, bral boš raz njegov ga obraza največjo žalost in trpljenje. Same goljufije se godijo z delstvom. Naj nekoliko navedem: Vs delavci dobi odmerjeno svoje d v dolžini 5 m ter v širjavi 80 cm v globočino 1,60 m to more izkopati. Kar znaša to 6 kubik. metrov, do pa plačano samo za 5 kub. metrov. Dalje, ko mu odmeri prostor, mu še po 30 do 35 cm ali več odmeri tako da lahko rečem, da vsak delvec pri vsakem takem oddelku s ro 2 kub. metra zastojni naredi. Tako ker ima, kakor sem že omenil, zaslenih tisti podjetnik okroglo do delavcev, mu dnevno zastojni skup naredijo 100 kub. metrov. Cesta zelo trda, tako, da izstradani delci delajo od ranega jutra, ko sohogor gre pa do temne noči, ter pravijo komaj par metrov ter ima

metra plačano samo 90 vin. (reci
vetdeset vinarjev). Kje ste mo
krščanski, kje si župan Oražem
pravite, da ste edino vi, ki se za
lavstvo potegujete? Zares lep
predek! Lepo zastopate delav
stan. Ali je delavec živjal? Ali n
tudi dušo kakor vi? Ali so to mo
če vaši volji, da jih v tako težko
vpregate s tako majhno plačo. Al
to mogoče vaši arniki, da jih sa

ob volilnih časih poveljujete in tem, ko minejo volitve, jih pa z odvedete v sužnost. Vam ni lažna da mora delavec tudi jesti, in mora vsako stvarco drago plačati. Oče Oražem, kje ste? Zakaj tla delavstvo v sužniško prešo?

imate količkej srca do svojega
njega, kakor je učil Kristus, morate
Vam srce omehčati, in napravili
dete korak, da se ne bo z de-
stvom godila taka goljufija. Saj
smo v Sibiriji. Vaša naloga je
župan, da se v svoji občini za-
mete za vse podložnike. Sicer
se ne potegnute za delavstvo, v
za sedaj tudi ne bodedo tako za-
rili, ker se nam tudi Vi usmilite,
ste kot skrben oče svoji družini,
ker bo kmalu prišel čas, ko bodo
moral za novega državljana
beti. Ako naše delavstvo tuji
rajo, dajte vsaj Vi zanje skrbeti.

— **Selo.** Prizadeti posestniki Sela naj si dobro zapomnijo, da s vršila komisija glede regulacije načrta na lico mesta dne 31. marca 1914. Od prizadetih posestnikov Sela ob stari občinski poti je zahteval g. Oražem, da se cesta razširi na osem metrov. Slavna komisija tega ni mogla g. Oražmu odobriti. Parkrat je ponovil ali zamen. Komisija mu zavrne, češ kako da

zahtevan od posestnikov svet, ko je vendar njih last, ne pa občine. Ko smo pa prišli do moje ograje je rekel g. Oražem: »Ta tudi ni postavil ograje po načrtu.« Ko sem to slišal, stopim bližje in vprašam gospoda kdo, da ni postavil ograje po načrtu. Na to pravi g. Oražem: ali ste se prišli zopet kregat. Rekel sem, gospod Oražem, pojdite sem, jaz Vam bom takoj pokazal, da stoji moja ograja natančno po načrtu, kakor se mi je odkazalo. Tega pa g. Oražem ni hotel slišati. Ko sem zaprosil za ogled glede betonske ograje, sem predložil prošnjo v občinski pisarni. To si vedno lahko vzamete na vpogled. V prošnji sem navedel, da nameravam napraviti betonsko ograjo samo ob zgornjem delu hiše. To se mi je tudi pri ogledu dovolilo. Torej čemu toliko besedi, ki so brez podlage. Sedaj Vam pa hočem ob kratkem poročati, kako da sem iskal pravice. Pred dvema leti sem dobil odlok od županstva Moste, da moram ograjo odstraniti za pol metra. Temu odloku sem se uprl, in sem se pritožil na deželni odbor. Deželni odbor pa na gerentov odlok mojo pritožbo razveljavil iz teh razlogov. Ker ste ograjo samolastno postavili na občinsko cesto za pol metra, se gerentov odlok postavno utemeli in vaša pritožba razveljavi. Pritožil sem se dalje na c. kr. upravno sodišče. Občina Moste je stavila drugi predlog, ki se glasi približno tako: prejšnji lastnik hiše je postavil ograjo za pol metra na občinsko cesto prekakimi šestimi leti. Take izmišljotine županstva Moste so bile brez podlage. Tega mnenja je bilo tudi c. kr. upravno sodišče. Zato je razveljavilo odlok dež. odbora, kakor

tudi odlok županstva Moste. Stvar pa še ni bila v redu, zahtevalo se je obravnave na licu mesta dne 29. marca 1913. Jaz sem navedel prič ki so bile zaslišane. Priče so dobri poznale ograjo poprej, nego jo je poznal župan Oražem. Zato so tudi lahko izpovedale, da nisem jaz postavil ograje na občinsko cesto, ker kor tudi moj prednik ne, ker še danes stojijo stari koli na enakem mestu. Napravil se je protokol, na istem tudi načrt in napovedbe zaslišanih prič, tako da je bilo vse v redu. Visto stvar je vzel zopet v pretres deželni odbor. Kaj se je potem zgodilo? Deželni odbor mi dopošlje prejet dotičnega protokola, ki se glasi: Na licu mesta dne 29. marca 1913 je bilo konstatirano brez ugovora s strani deželne ograde stoji za pol metra na občinski cesti. Sedaj se pa človek vpraša: glej! S teh razlogov se mi je zopet pritožbo razveljavilo, ki ne odgovarja resnici proti originalnemu protokolu. Seveda sem moral nadalje iskati pravice. Napravil sem pritožbo zopet na c. kr. upravno sodišče, priložil sem tudi dotični prepis, ki sem ga dobil od dež. odbora. Stvar je pa pri c. kr. upravnem sodišču že kakih sedem mesecev. Jaz sem tega mnenja: Ako bi poslal deželni odbor originalni protokol na c. kr. upravno sodišče, bi bila stvar že zdavnaj rešena. — **Fran Hauberger.**

— Iz Sela. Pri komisiji d
31. marca je slišala neka oseba,
se je g. Oražem izrazil, da on te
vozi do svoje hiše. Gospod Oraž
saj imate vendar zgoraj lep v
Ako ga želite pa še spodaj, pa lah
svojo ograjo nekoliko odstran
Kako pa mi pridemo do tega, da b
moralo več posestnikov tri me
umakniti z ograjami in to v ko
eni sami osebi. Vse, kar je prav.

— Iz Ježice. Odkar nam je župnik S. Zupan zbral čisto katoliško slovensko ljudsko stranko imenu, a ne po imenu, imamo naši občini čim dalje večje preprosto in vedno več sovražnosti. Stranki tako obstoja iz samih sprotne Pavlov, koritarjev, kimovcev, s kornikov in diplomiranih hinavcev. Kdor jih pozna, vsak se jim tudi smeja. Pustili bi jim pa to angliško veselje, ako bi ne bili pri vsaki davkoplačevalci občine Ježice prizadeti. Padec Antona Vilfanja županskega stola in vedno hušni tisk od farovža po pristajali občinske stranke, oziroma občinski odbora nam je najboljši dokaz, kaj se je delalo v občini Ježica. Biti li ralec zato, da mu kot gostilničar Ljubljancani polnijo žepe, biti klalec zato, da dobi kot »žegnmož vs se mogoče časti v občini župan. Biti predsednik kralnega skega sveta, blagajnik ga, družestni odbornik itd. (in še tukaj leg časti profit), znajo iskati se politični kameleoni. Za časa njegovega županstva ni občina v ničesar napredovala, razun občinski doklad, ki se vsako leto zvišuje. Kar se je naredilo pri občini, so pritisk drugih naredilo. Imamo

dokaze za različne pojedine in gostov-
vanja na kožo davkoplačevalcev na
Ježici itd. Masni plašči in cerkevne
svetilke ne izpremene pregovora;
da en krivičen vinar devetindevet-
deset pravičnih sne. Z občinsko do-
klado smo letos priromali na 35 %.
Vzroki povišanja in mnenja prizade-
tih so različna. Nekateri trde, da se
bode s pomočjo povišanja doklade
šola razširila. Mnenje mnogih star-
šev, ki morajo svoje otroke drugim
v šolo pošiljati, je pa — naj se še ta
šola zapre. Ako je nadučitelj Perko
za šolski pouk bolan — a za pri-
vatno službo ne — ako ima dovolj
časa za sprehod popoldan, bi tudi la-
hko nekaj časa žrtvoval za nadaljnje
izobrazbo šolske mladine. Pa, kaj
žemo zahtevati od spokornikov,
kateri so od farovške milosti od-
visni. Drugi zopet trdijo, da so do-
klade za razne »likofe« in pojedine,
tretji pravijo, da so doklade za pre-
potrebno čukulado itd. Vse to ob-
čutimo vsi in bomo čim dalje bolj
občutili — zato bomo vse natanke
obelodanili, posebno one, ki so dolžni
skrbeti za blagor občine, pa služijo
le sebi ali drugim. Se še vidimo.

— Romarski vlak na Trsat. Šent-peterski župnik Petrič priredil 26. t. m. poseben romarski vlak na Trsat. Ta vlak boče odhajal nekako okrog polnoči iz Ljubljane in prišel boče nekako ob istem času nazaj. Tukaj lahko vsakdo vidi, da ta vlak ni namenjen v pobožnost, ampak za zabavo in dobiček. Ako bi bilo klerikalcem, oziroma Petriču, za resnično pobožnost, bi se odredila vožnja iz Ljubljane krog 5. ure zjutraj, ljudstvo bi bilo potem lahko že ob 9. uri pri maši na Trsatu. Nazaj bi pa lahko vlak odhajal krog 5. ure popoldan. Reke in prišel krog 9. ure zvečer v Ljubljano. Torej tudi časa več kot dovolj, za Reko in nje okolico. Ampak Petriču je dobro znano, da vožnja po dnevi ni tako privlačna, kakor ponoči. Zatorej je sklenil, da ostanejo romarji, kar dve celi noči zunanje. Kar boče imelo potem, posebno privlačno silo in donášalo tudi lep dobiček. Če to ni nekaka kupčija s človeškim mesom, potem ne vemo kaj more še biti. Pošteni stariši gotovo ne bodo poslali svojih hčera, na zabavo.

— Slovensko gledališče. Dan popoldne ob treh se vprizori zadnji v tej sezoni sijajna burka »Neozdrmiljvi Izidor«. Igra je polna komičnih zapletljiv in situacijskih komik. Je dosegla vsakokrat velik uspeh. Naslovno vlogo igra g. Povhe, več vloge pa igrajo ga. Bukškova, g. Gjorgjevičeva, g. Skrbinek, g. Groin g. Šest. Opozarjamo na to, burka tudi pred vsem goste iz dežele, hočejo prebiti enkrat veselo popoldne, kajti »Neozdrmiljvi Izidor« brez dvoma najboljša burka letošnje sezone. Zvečer se ponove »Legionajla. Obe nedeljski predstavi se vrsta pri znatno znižanih cenah. — Ker vrše predstave v korist našemu domaćemu osebju, kateremu se imamo zahvaliti za letošnje večere gledališču, opozarjamo posebej ljubljansko občinstvo, naj obišče predstave v polnem številu in

pokaže slov. igralcem z razpro-
nim gledališčem svoje simpatije.
V torek zadnja predst. »Perjanica«

— Odborova seja »Matice Slovenske« bo v ponedeljek, dne šesga aprila ob štiri uri zvečer. Dnevni red: 1. Poročilo predsedništva. 2. Potrditev zadnjega zapisnika. 3. Poročilo o letošnji glavni skupščini. 4. Volitev predsedništva, ostalih funkcionarjev in volitev v odseke. 5. Delitev častne nagrade za l. 1913. 6. Novo imenovanje tajnika. 7. Slučnosti.

— Vstopnice za Matične kon-
te »Oliki« se od danes naprej do-
vajo v trafiki gđe. J. Dolenceve
Prešernovi ulici po cenah: 6, 5,
3 in 2 K; stolišča po 1 K 40 v.

— Orkester »Sokola L. ponovno opozarja in vabi na koncert, katega priredi danes (nedelja) 5. t. v restavraciji hotela »Tivoli«. Koncert traja od 4. popoldne do 7. zvečer. To pa se vrši od 8. do 12. ponoči dvorani ples. Ker so na programu tudi, izbrani komadi in vstopnina je nizka, namreč 50 vin. za osebo, zato se nadejamo da nas počasti slavno obitvenstvo z številnim obiskom. Seboj pa apeliramo na soksolske kolege da pokažejo z obilnim posetom simpatije še edinemu slovenskemu orkestru v Ljubljani Na zdar!

— Narodno-socialna Zveza
Ljubljani, Zavedajoč se svoje dol-
žnosti skrbeti za izobražbo svojih
nov ustanovila si je na podlagi svo-
pravi **drustveno knjižnico**, katera
otvori danes ob 10. uri dopoldne
bo odprta vsako nedeljo od 10. do
ure dop. Vabimo vse člane, da s
danes ogledajo knjižnico, ki obs-
lepo številu knjig literarne vred-

